

EŞLEME VE SINIFLAMA BECERİLERİ

Düzenleyen : Ömer SARIKAYA
Özel Eğitim Öğretmeni

Eşleme ve sınıflama becerileri OÇİDEP kapsamında yer alan ya da almayan diğer tüm becerilerin öğrenilmesi için çocuğun gereksinim duyacağı zemini hazırlar.

Daha zor ve karmaşık bir çok beceri ve davranış öğrenilirken; farkında olarak ya da olmadan kullanılan becerilerdir.

Alıcı dil ve ifade edici dil becerilerinin öğrenilebilmesi için,eşleme becerilerinde yararlanırız.Örneğin, konuşurken kullanılan sözcükler,aslında onlarla eşlenmiş olan nesne,eylem,kişilerdir.

Kavramları öğrenirken , nesnelere, olayları ve çeşitli durumları belli özelliklere göre gruplar ve birer isim veririz.Bunları sınıflayarak öğrenebiliriz.Tüm bu becerilerin öğrenebilmesi,okuma-yazma ve matematik gibi ileri düzey becerileri öğrenmek için gerekli temeli sağlar.

Eşleme becerilerine sahip çocuklar pekiştireç seçimi onlara verildiğinde,her zaman aynı pekiştireci seçmiş;tutarlılık göstermişlerdir.Bu yüzden pekiştireç değerlendirilmesinde en güvenilir sonuçlar , eşleme becerilerine sahip çocuklardan alınmıştır.

Bu modülde,basit eşleme becerilerine yer verilecektir.

MODÜL 4

AYIRT ETME BECERİSİ

Otizmde ,ayirt etme ,öğrenme için son derece önemli bir koşuldur.Ayirt etmeyi öğretmek için eşleme becerilerinden yararlanır.Ayirt etme , iki uyaran arasında ilişkisel uyaran kontrolünün sağlanması için kullanılır.

Örneğin; “kedi” denir

Kedi gösterilirse pekiştirilir,

Köpeği gösterirse pekiştirilmez.

“köpek” denilir.

Köpek gösterilirse pekiştirilir.

- Kısacası,tekrar eden denemelerde doğru ve yanlış tepkiler ayrımlı pekiştirilir ve ayirt etme öğrenilmiş olur.
- Verilen örnekte önce yanlış olan ve pekiştireç kazanamayan çocuk;aynı kartla diğer örneklerde pekiştireç kazanabilir.

2 TÜR EŞLEME VAR:

1.**Doğrudan Eşleme:** Çocuğun ,verilen uyaranların fiziksel özelliklerine ve görünümüne dayanarak eşleme yapması beklenir.

2.**Dolaylı Eşleme:**Birbiriyle ilişkili ama fiziksel ve görünüm açısından birbiriyle farklı olan uyaranların eşlenmesi söz konusudur.Örneğin, yazılan sayının ,rakamsal olarak eşlenmesi...

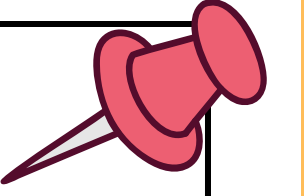
Araştırmalar:

-Eşleme becerileri çalışırken çocuğun eşleyemediği uyaranlar arasına , eskiden bildiği ve eşleyebildiği uyaran sokulduğunda,başarının arttığı gözlenmiştir.

-Araştırmalar,doğrudan eşleme çalışmalarının hedeflenen ölçüte ulaşacağını göstermişler.Çocuk hatalı kartı gösterince ,eğitimci doğru kartı göstermiş,resme dokunarak,aynı şekilde çocuğun da dokunmasını sağlamıştır.

-Görsel ile görseli eşlemek ile görsel ile işitseli eşleme becerilerinin birini yapıyor olması;diğerini yapıyor demek değildir.Bunu araştırmalar garanti etmemektedir.

-Eşleme becerilerine sahip çocuklar pekiştireç seçimi onlara verildiğinde,her zaman aynı pekiştireci seçmiş;tutarlılık göstermişlerdir.Bu yüzden pekiştireç değerlendirilmesinde en güvenilir sonuçlar , eşleme becerilerine sahip çocuklardan alınmıştır.

EŞLEME BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

- Taklit becerileri ile eş zamanlı çalışılabilir.
- Taklit becerilerinden önce çalışılabilir.
- Taklit becerilerinden sonra çalışılabilir.

Eşleme becerilerinde hedef, öğretimi yapılmamış nesnelere doğru şekilde eşlemektir.

Bu programda en temel eşleme becerilerini öğretmek hedeflenmektedir. Bu yüzden önce 3 boyutlu, sonra 2 boyutlu görsellerle çalışılacaktır.

Eşleme becerilerinde ölçütü karşılayan çocuklarla sınıflama becerilerine geçilir. Eşleme yapıp, sınıflamada zorlanan çocuklarda ise, becerinin öğretiminde ısrarcı olunmaz. 1-2 hafta ara verilebilir. Ya da diğer beceriler üzerinde çalışılıp, daha sonra sınıflama becerilerine geri dönülebilir.

- Masa üzerinde bir ya da bir kaç uyaran sunulur. Çocuğun eline de yerdekilerden birinin aynısı (benzeri) olan bir uyaran verilir.
- Çocuğa “**eşle**” komutu verilir.
- Nesnenin adı söylenmez. (*eşlemede, alıcı dil ön koşul değildir*)
- Eşlemesi beklenir. (*üzerine ya da yanına*)
- *Eşleme çalışırken, alıcı dili geliştirmek gibi bir amaç güdülmez.*

MODÜL 4

3 BOYUTLU EŞ NESNELERİ EŞLEME

Çocuğun çok sevdiği nesnelere kullanılmaktan kaçının. Çünkü çocuk tutarsa, bırakmak istemeyebilir. Dikkatini, eşlemeden çok nesneye verdiği için, öğretim yapmak zorlaşır.

- Çocuğun günlük yaşamında aşına olduğu nesnelere seçin. (tabak, kaşık, eldiven)
- İlk başlarda çorap ,terlik, eldiven gibi çift olarak kullanılan; tabak ,bardak gibi birbirinin içine geçen, külah gibi ters koyulduğunda birbirine geçebilen; eldiven, çorap gibi birbirinin üstünde kolayca durabilen nesnelere seçin. Böylece çocuğun elindeki nesneyi nereye koyacağıyla ilgili sorunlar ortadan kalkar.
- OÇİDEP taklit ya da eşleme ile başlayabilir. Eğer eşleme ile başlandıysa, başlangıçta çocuğun masada 3 dk'dan fazla kalmasına izin vermeyin.

AŞAMA 1

- Masanın üstüne iç içe geçebilen bir nesne (kase) koyun.
- Aynısını çocuğun eline verin.
- Kararlı ve net bir sesle “eşle” deyin.
- Tam fiziksel yardım ile elindeki kaseyi masadaki kaseye üstüne bırakın.
- Hemen ardından nesne ve sözel pekiştirme uygulayın.
- ***Her denemeden sonra araçları masadan kaldırın.**
- Bir sonraki denemede de aynısını yapın.
- 4-5 kez devam edin.
- İpuçsuz ilk doğru tepkileri yoğun pekiştirin.
- 5/5 veya 9/10 ölçütüne ulaşın.
- Ölçüt aldıktan sonra , kaseye masadaki konumunu farklılaştırın.
- Tepki gecikirse yada yanlış yapacağını hissederseniz yeteri kadar ipucu verin.
- ***Kase değişik konumdayken 5/5 veya 9/10 ölçüt alın.**

MODÜL 4

AŞAMA 2

- Aşama 1'deki nesneden farklı renk ,şekil,boyut içeren; olabildiğince farklı bir materyalle çalışın.
- **Kaseden farklı renkte bir çift çorap olabilir.**
- Geri kalan çalışmayı , aşama 1 gibi sürdürün.

AŞAMA 3

- Bu aşama , 1. Ve 2. Basamakta kullanılan nesnelere karıştırma aşamasıdır.
- Kaseyi ve çorabı masaya koyun. (arada 20-30 cm olsun)
- 1.aşama nesnesi olan kaseyi ,çocuğa verin.“eşle” deyin.
- Ardından fiziksel yardım ile eşletin.
- Kaseyi 3 kez **art arda** ipuçsuz eşlesin.
- Çorabı da 3 kez ipuçsuz doğru eşlesin.
- Kaseyi 2 kez ipuçsuz doğru eşlesin.
- Çorabı 2 kez ipuçsuz doğru eşlesin.
- Kaseyi 1 kez ipuçsuz doğru eşlesin.
- Çorabı 1 kez ipuçsuz doğru eşlesin.
- Ve son olarak iki nesneyi kestirilemez sıra ile sunun.
- **5/5 veya 9/10 ölçüt alın.(kestirilemez sıra)**

****Arada bir çorap ile kaseyi yerini değiştirerek çalışmayı sürdürün.**

****İpuçlarını silikleştirin.**

HATA DÜZELTME

****İpuçlarını silikleştirince çocuk 1 denemede yanlış yaparsa , çocuğu durdurun; çocuğun ellerini masanın ya da dizlerinin üstüne koyun ve yeniden yönerge verin.Yönergeden sonra gerektiği kadar ipucuyla mutlaka doğru tepkinin gelmesini sağlayın.Verdiğiniz ipucunu gittikçe silikleştirin.**

MODÜL 4

AŞAMA 4

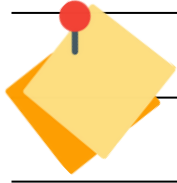
- İlk 2 aşamada kullanılan nesnelere olabildiğince farklı nesnelere seçin. (**metal çorba kaşığı**)
Öğretimi aşama 1'deki gibi yürütün.

AŞAMA 5

- **Kaşığı** önce 1.aşama nesnesi olan **kase ile** , sonra 2.aşamının nesnesi olan **çorap ile** sunun. (**3-3,2-2,1-1 ve kestirilemez sıra**)
- Ölçüt alın.
- En son üçlü sunum yapın.Burada da **3-3,2-2,1-1 ve kestirilemez** sırayla öğretime devam edin.
- Ölçüt alın.(5/5 veya 9/10)

AŞAMA 6

- Yeni nesnelere çalışmaya devam edin.
- Her yeni nesneyi önce tek başına , sonra ikili,sonra üçlü; son olarak 4-6 nesneyi eşler duruma gelir hedefiyle ,her basamağı yukarıdaki aşamalar gibi çalışın.
- ****Çocuk 7-10 tane 3 boyutlu nesneyi eşler hale gelince , 2 boyutlu eşleme becerisi çalışmasına başlayın.**

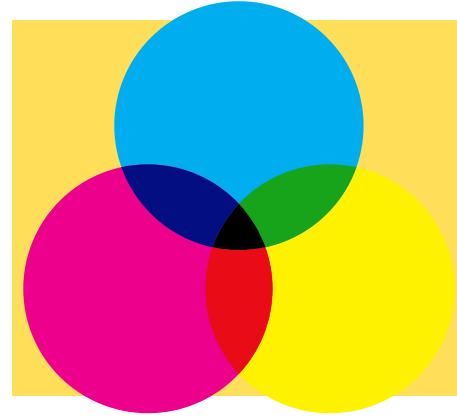
2 BOYUTLU EŞ NESNELERİ EŞLEME

- 3 boyutlu öğretim sürecinin aynısıdır.
- Resim ya da fotoğraf kullanabilirsiniz.
- 3 boyutlu eşyaların (kullandığınız) aynı renk zemin (beyaz) üzerinde , eşyalar aynı rengeyle olacak şekilde başlamanız öğretimi kolaylaştırır.
- Giderek resimleri 3 boyutlu çalışmadaki nesne resimlerinden farklılaştırabilirsiniz.
- *Boyut en az 5*5 , en fazla 10*10 olmalıdır.*
- Kalın karton olursa , kaplanarak daha kullanışlı olabilir.
- Önce birbirinden çok farklı nesnelere çalışırken ; daha sonra gittikçe birbirine daha çok benzeyen resimler kullanarak eşleme çalışabilirsiniz.
- 4-6 nesne kartını eşlemeyi öğretmeyi hedefleyin.
- ***Çocuk 7-10 beceri öğrenince , 3 boyutlu nesnelere 2 boyutlu resimleriyle eşlemeye geçebilirsiniz .*

3 BOYUTLU NESNELERLE 2 BOYUTLU TEMSİLLERİNİ EŞLEME

1. Masaya daha önce eşleme çalışmalarında kullandığınız bir resmi koyun.
2. Ardından bu resmin ait olduğu nesneyi çocuğun eline vererek denemeyi başlatın.
3. 3 boyutlu nesne eşlemenin 1. aşaması gibi çalışın.
4. Sonra bir eşleme becerisi daha öğretin.
5. Sonra masaya her iki resmi de koyun.
6. Çocuğa masadaki resimlerden birine ait nesneyi verin.
7. "eşle" komutunu verin.
8. Tüm basamakları 3 boyutlu eşlemedeki gibi uygulayın.

RENK VE ŞEKİL EŞLEME

Renk Eşleme çalışmaları , nesne eşleme mantığının tersi olarak, önce kartlarla başlar.

- 3 boyutlu eşlemedeki aşamalar gibi çalışılır.
- Bunun için ana renklerin 5*5 cm boyutlarındaki kartlarıyla çalışın.
- Ardından 3 boyutlu nesnelere çalışın.(Lego vs)

ÖĞRETİM SIRASI

- Renk eşlemeye **Kırmızı ve mavi** ile başlayın.
- **Yeşil ve sarıya** geç. Ölçüt al.
- **Turuncu ve mora** geç.
- En son **siyah, beyaz, kahverengi, pembe** ile ölçüt al.

*Şekil eşleme için 5*5 cm , aynı renkte, farklı şekillerle çalışın.*

- **Kare, daire** ile başla
- **Üçgen ve dikdörtgene** sonra geç

AYNI SINIFTAN EŞ
OLMAYAN 3 BOYUTLU
NESNELERİ EŞLEME

- Aynı sınıfa ait farklı örnekler bulun.
- **Tabaklar,kalemler,çoraplar,bardaklar,kaşıklar,taraklar,ayakkabılar ve kitapların farklı çeşitlerini bulun.**
- *Önceleri birbirine benzeyen eş olmayan nesnelere çalışın.Örneğin,metal çorba kaşığı ile metal tatlı kaşığı...*
- Giderek nesnelere arasındaki farkı arttırın.
- Önce aynı sınıftan eş olmayan 3 boyutlu , sonra aynı sınıftan **eş olmayan 2 boyutlu nesnelere** çalışın.
- Bunu da 3 boyutlu nesnelere eşleme gibi çalışın.

3 BOYUTLU NESNELERLE, EŞ OLMAYAN
2 BOYUTLU TEMSİLLERİNİ EŞLEME

- Daha önce kullandığımız nesne ve resimleri kullanalım.
- Masaya 2 farklı sınıfa ait 2 resim koyun.
- Çocuğa da bu resimlerden birine ait nesne verin.
- “eşle “ deyin ve gerekli ipucunu kullanarak eşletin.
- Masadaki konumları değiştirerek devam edin.
- 5/5 veya 9/10 ölçüt alın.
- Sonra diğer resme ait nesneyi çocuğa verin.
- ”eşle” deyin , ölçüt alın.
- Masadaki her resim için, üçer yeni nesneyle çalışın.
- Çocuğun kafasını karıştıracak öğretimler yapmayın.Örneğin, mavi kalem ve siyah bere masadayken; çocuğa mavi şapka vermeyin.Renk eşleme yapılabilir.

İLİŞKİSEL ÖZELLİKLERE GÖRE EŞLEME

- El- eldiven, ayak – ayakkabı, ayak-çorap, fırça-macun, kağıt-kalem, vazo-çiçek, tabak-kaşık, yatak-yastık, sürahi-bardak..
- Öncelikle çocuğun aşına olduğu nesne çiftlerini belirleyin ve bu çiftlerde yer alan nesnelerin fotoğraflarını hazırlayın.
- Masaya ayağın resmini koyun, çorabı çocuğa verin.
- “eşle” deyin , koydurun.
- Konumları farklılaştırın.
- Ölçüt alın.
- **İkinci olarak , olabildiğince farklı bir çift resim seçin.*
- **Ölçüt alın ve karıştırmalar yapın.*
- **Yeni beceriye geçin.*